

УДК 378.018.43:378.091.33-027.22:338.46/48:640.4

DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2020-96-3-214-223>

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ГАЛУЗІ ЗНАТЬ «СФЕРА ОБСЛУГОВУВАННЯ» В УМОВАХ КАРАНТИНУ

А. В. Сидорук

ORCID 0000-0002-8466-6912

У статті схарактеризовано термін «практична підготовка» як складника професійної освіти, що відображає закономірності, зміст, методи і форми організації процесу формування готовності здобувачів вищої освіти до їх професійної діяльності. Проаналізовано погляди наукових діячів щодо організації практичної підготовки студентів галузі знань «Сфера обслуговування», а також законодавчі документи, що регламентують процес проходження практики. Обґрунтовано, що практична підготовка здобувачів вищої освіти Запорізького національного університету є невід'ємною складовою підготовки майбутніх фахівців за всіма рівнями вищої освіти. Навчально-методичне забезпечення практичної підготовки складають наскрізна програма практики для кожного освітнього рівня за освітньою програмою та робоча програма практики для кожного її виду практики. Перелік видів практики для кожної спеціальності та освітньої програми визначаються навчальними компонентами освітніх програм, тривалість і терміни практики – навчальними планами. До практичної підготовки студентів галузі знань «Сфера обслуговування», до якої належать спеціальності «Туризм» і «Готельно-ресторанна справа», належать такі види практик, як навчально-ознайомча та виробничі. Схарактеризовано сучасну епідеміологічну ситуацію, що склалася в нашій країні та світі, і опанування особливого режиму організації освітнього процесу – дистанційного (онлайн). Визначено заходи організації дистанційного проходження практичної підготовки здобувачів освіти означених спеціальностей за допомогою використання онлайн-платформи «Moodle», а також онлайн-платформи організації відео-конференцій «ZOOM».

Ключові слова: практична підготовка, дистанційна форма навчання, студенти, «Moodle», «ZOOM».

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Організація практичної підготовки студентів закладів вищої освіти є обов'язковою складовою освітньої програми і навчального плану, а також необхідною передумовою їх майбутнього працевлаштування. Висока конкуренція на ринку праці спонукає заклади вищої освіти шукати та організовувати нові можливості співпраці з туристичними підприємствами, а також закладами готельно-ресторанного бізнесу, як державного, так і міжнародного рівня задля підвищення ефективності професійної підготовки здобувачів освіти. Отримані теоретичні знання є необхідним, але недостатнім результатом освітнього процесу на сучасному етапі розвитку суспільства, оскільки не можуть забезпечувати достатню готовність студента до професійної діяльності. Саме тому метою закладів вищої освіти є не тільки підготовка майбутніх фахівців з високим теоретичним рівнем підготовки, а й формування в них певних професійних навичок задля виконання відповідних до фаху завдань, дій, вирішення ситуацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню організації практичної підготовки здобувачів освіти галузі знань «Сфера обслуговування» приділяло увагу багато наукових діячів. Зокрема, В. К. Федорченко (2005) наголошує, що практичне навчання студентів у реальному середовищі індустрії гостинності шляхом оволодіння професійно значущими знаннями, формування умінь і навичок – це основний напрям удосконалення професійної майстерності. Навчальна і виробнича практика дає змогу ознайомити студентів з роботою підприємств та установ, з її організацією, управлінням, плануванням. Завдяки цьому практиканти одержують інформацію про зміст та особливості майбутньої професійної діяльності, вивчають регіональні особливості туризму. Виконуючи аналіз впливу практики на процес підготовки фахівців, Л. І. Поважна вказує, що вона має не аби який вплив на розвиток організаторських навичок, навичок управлінської діяльності, а також навичок у прийнятті професійних рішень з урахуванням їх соціально-економічних і психологічних наслідків, а також у застосуванні отриманого досвіду в майбутній діяльності (Федорченко та Фоменко, 2004). На сьогоднішній час в освітньому процесі України розроблені теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх фахівців сфери обслуговування, проаналізовано систему підготовки кадрів окремих зарубіжних країн, досліджуються педагогічні умови організації практичної підготовки здобувачів вищої освіти, а також формування їх професійної готовності засобами навчальних і виробничих практик.

Виділення раніше не вирішених частин загальної проблеми.

Сучасна епідеміологічна ситуація, що склалася в нашій країні та світі, змусила всіх без винятку підлаштовуватися до реалій сьогодення та почати опановувати особливий режим організації освітнього процесу – дистанційний (онлайн). Для багатьох країн світу дистанційне навчання вже давно займає окрему ланку і має неабияку популярність, але більшість українських університетів не мали такого досвіду, саме тому проходили складний період адаптації.

Як відомо, з 12 березня 2020 року в нашій країні запровадили карантин для всіх закладів освіти. Міністерство освіти і науки України доручило керівникам закладів освіти організувати освітній процес із використанням технологій дистанційного навчання, що не передбачає відвідування закладів освіти її здобувачами (Освітній портал «Кадровик-01»).

Наразі основною метою дистанційного навчання в закладах вищої освіти України є організація безперервного навчання студентів відповідно їх освітньої програми підготовки в умовах карантину.

Мета статті – визначення можливостей організації практичної підготовки студентів галузі знань «Сфера обслуговування» в умовах карантину.

Виклад основного матеріалу дослідження. Традиційно в професійній педагогіці термін «практична підготовка» використовується для визначення характеру навчання, як складника професійної освіти, що відображає закономірності, зміст, методи і форми організації процесу формування здатності студентів до кваліфікаційної виробничої праці за обраною спеціальністю (Федорченко та Фоменко, 2004).

У закладах вищої освіти організація практичної підготовки студентів регламентується такими законодавчими документами: Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII; Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII; Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1341 Про затвердження Національної рамки кваліфікацій; Наказ Міністерства освіти України від 08.04.1993 № 93 «Про затвердження Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» тощо.

Практична підготовка здобувачів вищої освіти Запорізького національного університету є невід’ємною складовою підготовки майбутніх фахівців за всіма рівнями вищої освіти.

Метою практики є оволодіння здобувачами вищої освіти сучасними методами, формами організації та знаряддями праці у сфері їх майбутньої професії, формування професійних умінь і навичок, відповідальності для

прийняття самостійних рішень у виробничих умовах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання, а також творчо їх застосовувати у практичній діяльності. Навчально-методичне забезпечення практичної підготовки складають наскрізна програма практики для кожного освітнього рівня за освітньою програмою та робоча програма практики для кожного виду практики. Перелік видів практики для кожної спеціальності та освітньої програми визначаються освітніми компонентами освітніх програм, тривалість і терміни практики – навчальними планами (Положення про практичну підготовку здобувачів вищої освіти Запорізького національного університету).

Практична підготовка студентів відбувається на практичних і лабораторних заняттях із фахових дисциплін, а також безпосередньо під час проходження практики на туристичних підприємствах. Не зменшуючи важливості отримання знань під час аудиторних занять, усе ж таки зазначимо, що формування високого рівня готовності студентів до майбутньої професійної діяльності можливе лише за умови поєднання аудиторної роботи та проходження практичної підготовки в реальних умовах роботи підприємств сфери обслуговування.

Практична підготовка здобувачів рівня вищої освіти бакалавр за спеціальностями «Туризм» і «Готельно-ресторанна справа» Запорізького національного університету складає близько 14% загальної кількості кредитів навчання.

Згідно з навчальними планами означених спеціальностей практична підготовка здобувачів вищої освіти включає:

1. Навчально-ознайомчу практику (3 сем.), метою і завданням якої є вивчення туристських ресурсів України в регіональному аспекті, формування наукового світогляду, розвиток творчого мислення та індивідуальних здібностей студентів у вирішенні практичних завдань, розвиток ініціативи, здатності застосовувати теоретичні знання у практичній роботі, розширення теоретичного кругозору і наукової ерудиції майбутніх фахівців туристичної галузі.

2. Виробничі практики (4-7 сем.), метою і завданням яких є ознайомлення з основами діяльності туристичних підприємств і готельно-ресторанних закладів, основними, допоміжними та обслуговуючими технологічними процесами, циклами й операціями, що лежать в основі їх діяльності; формування знань і вмінь з аналізу та реалізації технологічних процесів, циклів, операцій для забезпечення ефективного виробництва і споживання готельно-ресторанних та туристичних послуг відповідно до міжнародних стандартів якості та гостинності; ознайомлення з нормативними документами та стандартами закладів сфери

обслуговування, а також системою контролю за дотриманням якості послуг.

Практика, організована в реальних умовах, характеризується великою кількістю функціональних обов'язків, різноманітних відносин (з клієнтом, менеджером, туроператором тощо) відповідно до змісту й структури професійної діяльності. Проходження практичної підготовки на підприємстві для багатьох студентів створює умови для самоперевірки підготовленості та придатності до професійної діяльності, визначення рівня їх професійної спрямованості.

Згідно з положеннями наказу від 11.03.2020 № 152 «Про заходи запобігання епідемії коронавірусної інфекції в ЗНУ» та розпорядження від 16.03.2020 № 23 «Про організацію навчальної роботи зі здобувачами вищої освіти на період дії карантину в ЗНУ» організація навчальної роботи та практичної підготовки зі здобувачами вищої освіти на період дії карантину проводилася за дистанційною формою.

Керівниками практик здобувачів рівня вищої освіти бакалавр галузі знань «Сфера обслуговування» було розроблено план проведення заходів задля організації дистанційної практичної підготовки студентів, таких як:

- виконання аналізу діяльності туристичних підприємств різних регіонів України та ситуаційних завдань відповідно їх роботи;
- ознайомлення з системами бронювання Amadeus, Tripway.com, Skyscanner та ін.;
- в межах договірних відносин з туроператором «Anex Tour» проведення онлайн тренінгів з керівництвом підприємства, ознайомлення з його можливостями, а також проведення конференцій з представниками-партнерами готельними мережами «Rixos», «Lujó», «Akka» (рис. 1);
- виконання аналізу готельних і ресторанних закладів, їх загальної характеристики, основних і додаткових послуг закладу, організаційної структури, посадових обов'язків, SWOT-аналізу, маркетингової політики. Звіт щодо виконання доповнюється презентацією;
- розшифрування термінів і умовних позначень, які використовуються в міжнародному готельному бізнесі;
- ознайомлення з методами продаж в ресторані; створення матриць змішаних напоїв;
- ознайомлення з програмами управління ресторанними закладами та виконання завдань за допомогою тестового доступу (рис. 2);

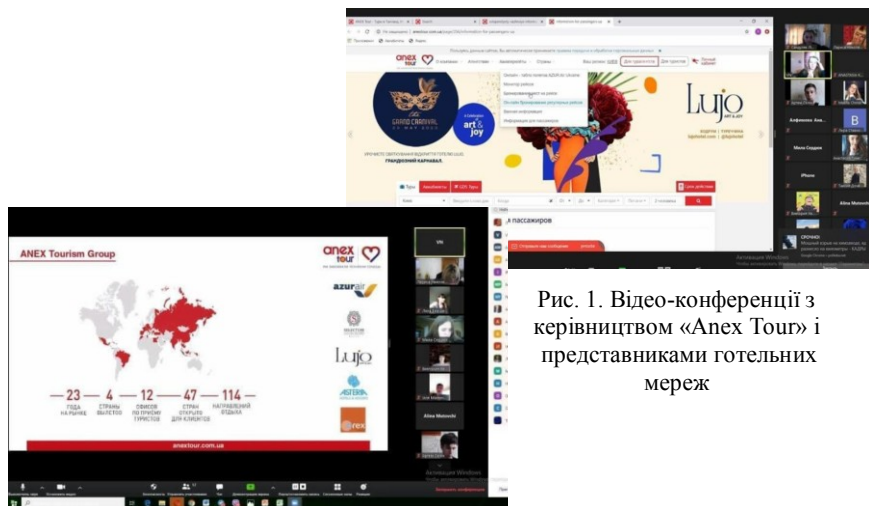

Рис. 1. Відео-конференції з керівництвом «Апекс Тур» і представниками готельних мереж

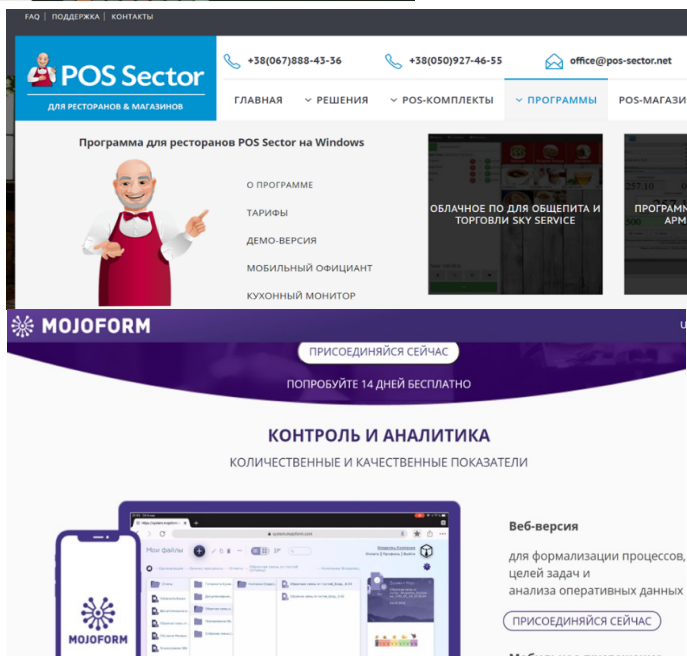

Рис. 2. Програма управління рестораном POS Sector і програма управління в сфері послуг Mojoform

– ознайомлення з системами управління готельними підприємствами виконання завдань за допомогою тестового доступу (рис. 3):

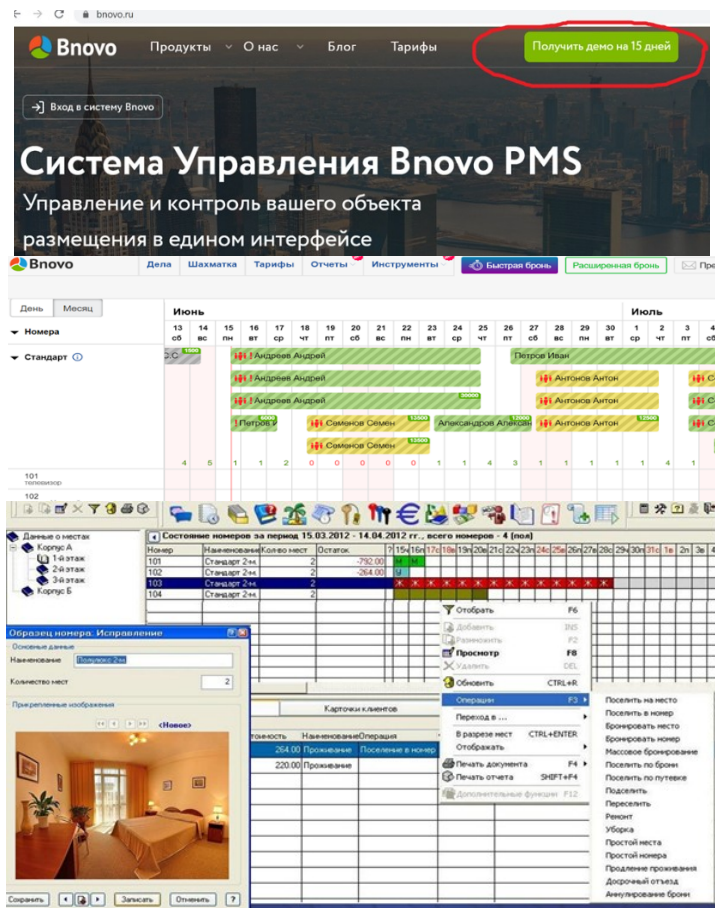

Рис. 3. Система управління готелями Vnovo і «ПАРУС-Готель»

– ознайомлення з документами, що формуються завдяки автоматизованим системам управління готельними підприємствами.

Завдання практичної підготовки студентів спеціальності «Туризм» і «Готельно-ресторанна справа» були розміщені та виконувалися на онлайн-платформі «Moodle». Установчі та підсумкові конференції, а також

тренінги проводилися завдяки використанню онлайн-платформи організації відео-конференцій «ZOOM».

Отримані результати, відповідно до виконаних завдань практики, було занесено до журналу оцінок груп здобувачів вищої освіти в системі «Moodle».

Висновки і перспективи подальших досліджень. Заклади вищої освіти й надалі виступають єдиними ініціаторами організації практичної підготовки студентів, визначають сферу їх зайнятості, координують їх діяльність на виробництві та оцінюють набуті здобувачами вищої освіти вміння після її закінчення. Як засвідчує досвід, при налагодженій системі співпраці між підприємствами сфери обслуговування та закладами вищої освіти, здебільшого завершення практичної підготовки студентів зводиться до їх закріплення на підприємстві. Нажаль, у сучасних обмежених умовах цей досвід не мав змогу підтвердитися. Але все ж таки, можемо стверджувати, що дистанційне проходження практичної підготовки студентів, за допомогою виконання розробленого переліку практичних заходів, сприяло формуванню певного рівня професійних знань і вмінь здобувачів рівня вищої освіти бакалавр спеціальностей «Туризм» і «Готельно-ресторанна справа».

Література

1. Федорченко В. К. Теоретичні та методичні засади підготовки фахівців для сфери туризму: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України. Київ, 2005. 512 с.
2. Федорченко В. К., Фоменко Н. А. Педагогіка туризму. Київ : Видавничий дім «Слово», 2004. 296 с.
3. Освітній портал «Кадровик-01». URL: <https://www.kadrovik01.com.ua/news/4101-chi-mojna-pd-chas-karantinu-brati-studentv-na-praktiku> (дата звернення: 01.06.2020).
4. Положення про практичну підготовку здобувачів вищої освіти Запорізького національного університету URL: http://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/normatyvna_basa/polozhennya_pro_praktichnu_p_dgotovku_zdobuvach_v_vischoyi_osv_ti_znu.pdf (дата звернення: 01.06.2020).

References

1. Fedorchenko, V. K. (2005). *Teoretychni ta metodychni zasady podhotovky fakhivtsiv dlya sfery turizmu [Theoretical and methodical bases of preparation of experts for sphere of tourism]*. (Doctor's Thesis in Pedagogy), 512. Institute of pedagogy and psychology of professional education of NAES of Ukraine у psykhoholohiyi profesynoyi osvity APN Ukrayiny, Kyiv (ukr).
2. Fedorchenko, V. K., & Fomenko, N. A. (2004). *Pedahohika turyzmu [Pedagogy of tourism]*, 296. Kyiv: Vydavnychy dim "Slovo" (ukr).

3. *Osvitniy portal "Kadrovik-01" [Educational portal "Personnel-01"]*. Retrieved from <https://www.kadrovik01.com.ua/news/4101-chi-mojna-pd-chas-karantinu-brati-studentv-na-praktiku> (date of appeal: 01.06.2020) (ukr).
4. *Polozhennya pro praktychnist' pidhotovku здобувачив vyshchoyi osvity Zaporiz'koho natsional'noho universytetu [Regulations on practical training of higher education students of Zaporizhia National University]*. Retrieved from http://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/normatyvna_basa/polozhennya_pro_praktichnu_p_dgotovku_zdobuvach_v_vischoyi_osv_ti_znu.pdf (date of appeal: 01.06.2020)

ОРГАНИЗАЦИЯ ДИСТАНЦИОННОЙ ПРАКТИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ СТУДЕНТОВ ОБЛАСТИ ЗНАНИЙ «СФЕРА ОБСЛУЖИВАНИЯ» В УСЛОВИЯХ КАРАНТИНА

А. В. Сидорук

В статье охарактеризован термин «практическая подготовка» как составляющая профессионального образования, отражает закономерности, содержание, методы и формы организации процесса формирования готовности соискателей высшего образования в их профессиональной деятельности. Проанализированы взгляды ученых по организации практической подготовки студентов области знаний «Сфера обслуживания», а также законодательные документы, регламентирующие процесс прохождения практики. Учебно-методическое обеспечение практической подготовки составляют сквозная программа практики для каждого образовательного уровня по образовательной программе и рабочая программа практики для каждого ее вида. Перечень видов практики для каждой специальности и образовательной программы определяются учебными компонентами образовательных программ, продолжительность и сроки практики – учебными планами. К практической подготовке студентов области знаний «Сфера обслуживания», в которую входят специальности «Туризм» и «Гостинично-ресторанное дело», относятся виды практик, учебно-ознакомительная и производственные. Охарактеризованы современная эпидемиологическая ситуация в нашей стране и мире и освоение особого режима организации образовательного процесса – дистанционного (онлайн). Определены мероприятия организации дистанционного прохождения практической подготовки соискателей образования указанных специальностей посредством использования онлайн-платформы «Moodle», а также онлайн-платформы организации видео-конференций «ZOOM».

Ключевые слова: *практическая подготовка, дистанционная форма обучения, студенты, «Moodle», «ZOOM».*

ORGANIZATION OF DISTANCE PRACTICAL TRAINING OF STUDENTS OF KNOWLEDGE «SPHERE OF SERVICE» IN THE CONDITIONS OF QUARANTINE**A. V. Sydoruk**

The article describes the term "practical training" as a component of vocational education, reflects the laws, content, methods and forms of organizing the process of formation of readiness of higher education applicants in their professional activities. The views of scientists on the organization of practical training of students in the field of knowledge "Sphere of service", as well as legislative documents regulating the process of practical training, are analyzed. Educational and methodological support for practical training is an end-to-end practice program for each educational level according to the educational program and a practical work program for each of its types. The list of types of practice for each specialty and educational program is determined by the educational components of educational programs, the duration and duration of the practice are determined by the curriculum. The practical training of students in the field of knowledge "Service Sector", which includes the specialties "Tourism" and "Hotel and Restaurant Business", includes types of practices, educational-familiarization and production. The current epidemiological situation in our country and the world, and the development of a special mode of organization of the educational process, such as distance learning (online), are characterized. The activities of organizing the distance practical training of applicants for the education of these specialties are determined by using the online platform "Moodle", as well as the online platform for organizing video conferences "ZOOM".

Key words: Practical training, distance learning, students, "Moodle", "ZOOM".

Сидорук Анна Вікторівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Запорізького національного університету (м. Запоріжжя, Україна). E-mail: anna0956564651@gmail.com

Сидорук Анна Вікторівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанного дела Запорізького національного університету (г. Киев, Україна). E-mail: anna0956564651@gmail.com

Sydooruk Anna Viktorivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Tourism and Hotel-Restaurant Business in Zaporizhzhia National University (Zaporizhzhia, Ukraine). E-mail: anna0956564651@gmail.com